

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יז, תשכ"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

שווא או חטף? – הערה להגייה

ב"לשוננו לעם" קס"ו הצביע מ' בן-אשר על הנחה המקובל בדיבורנו הרווח להגות את הגרוניות א, ה, ע בחטף ולרפות את ב, כ, פ שאחריהן, ומאידך – להניח את ח בשווא נח ולדגוש את ב, כ, פ שאחריה. אמת היא, שתופעה זו קיימת בלשוננו במובלט, אך דווקא משום כך, משום שמורגלים אנו ביותר בהגיית א, ה, ע בחטף, אנו באים אף לידי "תקינות-יתר", שסופה שיבוש.

כך כורכים רבים (ומורי-הלשון וידעניה בכלל) חטף-פתח ובכ"פ דגושה בדיבור אחד בהגייתן של מלים שונות, כגון: מעבדה, מעברה, מהפכה, מהפכת, תהפוכות, מעפיל. כל אלה הגויות בהדגשות ב, כ, פ, ועם זאת נשמעת במפורש תנועת-חטף תחת הגרוניות, אע"פ ששני אלה אינם דרים לעולם בכפיפה אחת.

מתוך הגייה מזרה כזאת, הכרכת חטף ודגש קל יחדיו, עלולים לצמח אף מבוכה וספקות לגבי ניקודן של המלים הללו ע"פ משמע אוזן.

ולפיכך, באותן מלים ספורות, שאנו מורגלים לבטא ולשמוע בהן ב, כ, פ, דגושות אחרי אות גרונית, ראוי לנו שנקפיד גם על קיום שווא נח שתחת הגרוניות (ולא נניע אותו בפתח), כלומר: מעברה, מעבדה, מהפכה, תהפוכות וכל כיו"ב.